

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра психології освіти

Силабус
навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЯ»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	ПСИХОЛОГІЯ Мова викладання – українська
Викладачі	Савицька Ольга Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти Дідик Наталія Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти
Профайл викладачів	http://kaf-psykholohii.kpnu.edu.ua/savytska-olha-viktorivna/
E-mail:	olha.savytska@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=8498
Консультації	Консультації проводяться Савицька О.В. щовівторка з 17.00 до 18.00, впродовж семестру в аудиторії та з використанням технологій дистанційного навчання Місце проведення: приміщення кафедри психології освіти (ауд.26) та сторінка курсу в moodle

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Психологія» належить до освітніх компонент професійної підготовки (обов'язкова) та відповідає з освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Математика, інформатика)» спеціальності 014 «Середня освіта (Математика)» предметної спеціальності 014.04 «Середня освіта (Математика)» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Психологія – навчальна дисципліна, яка теоретично і практично готує здобувачів вищої освіти до розв'язання низки професійних задач в професійній діяльності вчителя закладів освіти різного типу: встановлення та підтримання міжособистісних контактів та взаємодії з учнями різного віку, конструктивної поведінки в конфліктних ситуаціях, організації оптимальних умов для психічного розвитку та формування особистості учнів засобами викладання навчальних предметів, особистісного та професійного самопізнання і саморозвитку тощо.

Вивчення психології дозволить не лише зрозуміти природу психічного, дослідити окремі психічні явища та феномени (пам'ять, увага, увага, мислення, почуття, психічні стани, темперамент, здібності тощо), але й виявити закономірності і механізми виникнення, протікання і прояви психічних, соціально-психологічних явищ, психологічні основи та закономірності процесів навчання і виховання, їх структуру та способи здійснення, закономірності та вікову динаміку психічного розвитку. Корисне вивчення психології і для самопізнання здобувачів вищої освіти, здійснення світоглядних пошуків та остаточного професійного самовизначення.

3. Мета та завдання курсу

Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія» полягає у створенні фундаменту психологічних знань, вивченні та засвоєнні здобувачами основних методологічних та теоретичних засад психологічної науки, оволодінні методами наукового дослідження психічних та соціально-психологічних явищ, озброєнні здобувачів знаннями закономірностей розвитку психіки та становлення особистості на різних вікових етапах, психологічних основ навчання і виховання, психологічних особливостей педагогічної діяльності та особистості вчителя, а також здійснення

практичної підготовки студентів до роботи з учнями та задля особистісно-професійного саморозвитку.

Завдання : з'ясувати й засвоїти основні поняття та категорії психологічної науки; формувати систему знань про психіку, основні її закони, закономірності та механізми; забезпечити розуміння майбутніми педагогами природи, основних закономірностей і механізмів становлення особистості; розвивати вміння фіксувати прояви психічних, соціально-психологічних явищ і феноменів в поведінці та діяльності людини та застосовувати психологічні знання для їх пояснення; забезпечити формування вміння використовувати психологічні закони та закономірності розвитку психіки для організації різних видів діяльності учнів; розвивати у здобувачів вищої освіти вміння й навички розуміти та використовувати психологічні закономірності виховання та навчання учнів при організації освітнього процесу в закладах середньої освіти, а також використання знань з психології для вирішення проблем організації власної професійної діяльності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

а) загальних: здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (ЗК 02); здатність до самовдосконалення та саморозвитку (ЗК 06); здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети; здатність до генерування нових ідей, виявлення та вирішення проблем, ініціативності та підприємливості; здатність до адаптації та дії в новій ситуації на основі креативності (ЗК 09);

в) спеціальних (фахових): здатність аналізувати особливості сприймання та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу (СК 04); здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; формувати спільноту учнів, в якій кожен відчуває себе її частиною (СК 09); здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі (СК 10).

4. Результати навчання

Очікувані результати навчання з дисципліни: володіти основами психологічних знань, необхідних для розв'язування професійних задач навчання математики та інформатики в основній школі (ПРН 04); розрізняти, критично осмислювати й розуміти традиційні та спеціальні підходи до навчання школярів, сучасні методів навчання і форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів (ПРН 11); демонструвати готовність до проведення психолого-педагогічних спостережень і використання різних методів дослідження учнівського колективу та на їх основі впливати (корегувати) на міжособистісні стосунки учнів, індивідуальний розвиток особистості (ПРН 13); виявляти здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку (ПРН 15); уміти організовувати власну діяльність та одержувати результат у межах обмеженого часу (ПРН 16); уміти ефективно працювати як особистість і як член команди, а також ефективно співпрацювати з учнівським, учительським та батьківським колективами, попереджувати конфлікти (ПРН 17); уміти відповідально управляти процесом формування готовності учнів до самостійного прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів (ПРН 19); бути здатним діяти з дотриманням етичних норм, цінувати індивідуальне і культурне різноманіття, ініціювати в педагогічній діяльності принципи толерантності, діалогу і співробітництва; реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ПРН 20).

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти **повинен:**

знати: основні психологічні терміни та категорії; розуміти природу та сутність психіки людини; розрізняти свідомі та несвідомі форми прояву психіки людини та знати їх основні особливості та генезис; сутність і специфіку різних форм психічного відображення дійсності; основні психологічні механізми, закономірності розвитку психіки та формування особистості, специфіку психологічних досліджень; зміст, основні характеристики та умови розвитку когнітивної, регулятивної, афективної сфер особистості; індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їх розвиток на різних вікових етапах онтогенезу; зміст, структуру і види діяльності та поведінки як психологічних феноменів, закономірності динаміки психічного розвитку та становлення особистості; закономірності навчання та виховання; усвідомлювати психологічну структуру педагогічної діяльності та її вимоги до особистості педагога тощо;

вміти: пояснювати психологічний зміст та механізми становлення і розвитку різних форм

прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ); аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових; застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості, групи та міжособистісної взаємодії; проектувати різні види та форми впливу з метою розвитку особистості та психічного розвитку залежно від вікових особливостей учнів; визначати цілі та перспективи впливу і взаємодії з людьми і групами, стратегій і способів досягнення взаєморозуміння; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі, організовувати власну творчу та комунікативну діяльність, конструювати власну діяльність і взаємодію з іншими людьми в педагогічній діяльності; уміти ефективно працювати як особистість і як член команди, попереджувати конфлікти; вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію тощо.

5. Формат курсу

Стандартний курс (очний). Передбачає проведення лекційних і практичних занять. Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE та застосунків для проведення відеоконференцій.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	Денна форма здобуття вищої освіти
Освітньо-професійна програма, спеціальність	«Середня освіта (Математика, інформатика)» спеціальності 014 «Середня освіта (Математика)»
Рік навчання/ рік викладання	перший / 2022-2023 н.р.
Семестр вивчення	другий
Обов'язкова/вибіркова	обов'язковий компонент професійної підготовки
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС
Загальний обсяг годин	150 год.
Кількість годин навчальних занять	74 год.
Лекційні заняття	32 год.
Практичні заняття	42 год.
Семінарські заняття	0 год.
Лабораторні заняття	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	76 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен

7. Пререквізити курсу

Дисципліни-пререквізити: шкільний курс біології.

8. Технічне й програмне забезпечення, обладнання

Викладання навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного / програмного забезпечення крім загальнонавчаних програм і операційних систем, однак можливе використання мультимедійного проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для супроводу лекційних занять, можливе також використання мобільних пристроїв (мобільний телефон та планшет) з підключенням до Інтернету для виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний та модульний контроль). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

Політика курсу

Відвідання занять. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять та консультацій від здобувачів вищої освіти очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/aIqb9CF>) та етичних норм поведінки. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом, на практичні заняття приходити попередньо підготовленими, за питаннями плану практичного заняття, виконавши всі передбачені планом практичного заняття завдання.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав теми, які були оцінені на навчальних заняттях оцінками 0,1,2,3, виконав завдання модульної контрольної роботи (МКР), самостійної роботи менше ніж на 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, то вважається, що він має академічну заборгованість за результатами поточного контролю і не допускається до складання іспиту. Всі пропущені заняття здобувач вищої освіти обов'язково відпрацьовує до завершення семестру. За відпрацьовані лекційні заняття оцінка не виставляється, за практичні заняття нараховуються бали від 4 до 12. Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем вищої освіти питань плану лекції. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань. Очікується, що здобувачі вищої освіти не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою, будуть дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці під час навчальних занять. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамою.

Письмові роботи. Очікується, що здобувачі вищої освіти виконують декілька видів письмових робіт (есе, творчі письмові роботи, модульні контрольні роботи). При їх виконанні здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися академічної доброчесності, виявляти творчість та дотримання вимог до змісту та оформлення письмових робіт.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>).

Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти та фактів списування є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі вищої освіти можуть послуговуватися бібліотекою університету та інтернетними ресурсами. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Комунікація з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час проведення лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу, за бажанням долучатися до роботи проблемної групи з психології та здійснювати наукові дослідження з психології під керівництвом викладача.

Викладач щотижня проводить консультації з дисципліни (офлайн і онлайн).

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Предмет психології.	8	2	2	4
Тема 2. Будова, завдання та методи сучасної психології.	6	—	2	4
Тема 3. Розвиток психіки у філогенезі.	4	—	—	4
Тема 4. Діяльність.	8	2	2	4
Тема 5. Спілкування.	8	2	2	4
Тема 6. Особистість.	8	2	2	4
Тема 7. Психологія малих груп .	8	2	2	4
Тема 8. Психічні пізнавальні процеси.	14	4	6	4
Тема 9. Емоційно-вольова сфера особистості.	8	2	2	4
Тема 10. Індивідуально-психічні властивості особистості.	10	2	4	4
Тема 11. Виникнення і розвиток вікової та педагогічної психології як самостійних галузей психологічної науки.	5	—	1	4
Тема 12. Динаміка та закономірності психічного розвитку та формування особистості школяра.	7	2	1	4
Тема 13. Психічний розвиток дитини до вступу у школу.	6	—	2	4
Тема 14. Психічний розвиток в молодшому шкільному віці.	8	2	2	4
Тема 15. Психологічні особливості підліткового віку.	8	2	2	4
Тема 16. Психологічні особливості становлення особистості в юнацькому віці.	8	2	2	4
Тема 17. Психологія виховання і самовиховання як цілеспрямованого процесу формування особистості.	8	2	2	4
Тема 18. Психологічні основи навчання та учіння	10	2	4	4
Тема 19. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя.	8	2	2	4
Разом годин	150	32	42	76

11. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція (лекція-презентація, проблемна лекція, лекція-бесіда та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, інструктаж (вступний, поточний, індивідуальний), робота за підручниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, спостереження, робота за таблицями, демонстрація кінофрагментів та відеозаписів, створення й демонстрування презентацій, вправи й завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні та ін.), мінідослідження з загальної та вікової психології, аналіз психологічних ситуацій, рольові та ситуативні ігри, елементи психологічних тренінгів та ін.

Формами поточного контролю знань є контроль під час практичних занять (опитування, перевірка виконаного аналізу/самоаналізу особливостей окремих психічних, особистісних та

соціально-психологічних явищ, обговорення розроблених здобувачами рекомендацій з розвитку окремих психічних феноменів та властивостей особистості учнів, саморозвитку, аналіз та обговорення висновків психодіагностики та самодіагностики, участь у групових бесідах, дискусіях, написання есе, підготовка презентацій, обговорення публікацій, аналіз психологічних ситуацій, перевірка правильності розв'язання психологічних задач та завдань та ін.), *контроль за самотійною роботою* (опитування, перевірка повноти термінологічного словника, висновків самодіагностики властивостей особистості і психічних явищ та ін.).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (виконання тестових завдань модульної контрольної роботи, зокрема, з використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища).

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит (усна / письмова відповідь, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE).

12. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється згідно з Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями) (<https://cutt.ly/ZZbguzW>).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти:

Денна форма здобуття вищої освіти				Сума
Поточний контроль	Самотійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит	100
20 балів	15 балів	25 балів	40 балів	

Поточний контроль (20 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, психічних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач вищої освіти не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самотійно знайти в підручнику та інших джерелах інформації відповідь, некритично ставиться до знайденої інформації.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати психологічні ситуації на основі елементарних знань і навичок, використовуючи знання життєвої психології; виявляє окремі психологічні закономірності; робить спроби виконання завдань репродуктивного характеру; за

		допомогою викладача виконує прості завдання за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями з психології, здатний виконати завдання за зразком; орієнтується в психологічних термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення психологічних понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником та іншими джерелами інформації, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; виконує прості завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати психічні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати наукові знання з психології під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами інформації, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості, але з неточностями та неповно враховуючи вікові особливості учнів.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими психологічними поняттями та категоріями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати психологічну термінологію; складати таблиці, схеми, робити загальні висновки з психодіагностичних досліджень, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості спираючись на загальні закономірності психічного розвитку в певний віковий період.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє здійснювати психологічний аналіз ситуації, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати есе, повідомлення і обґрунтувати його положення, може сформулювати рекомендації з розвитку окремих психічних явищ та властивостей особистості, враховуючи закономірності психічного розвитку в певний віковий період.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом з загальної, вікової та педагогічної психології, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє

		<p>аналізувати поведінку та діяльність дітей різного віку, здатен систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, вміє інтерпретувати результати психологічного дослідження та робити висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить психологічні поняття, категорії; формулює визначення; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; вміє формулювати рекомендації з розвитку окремих сторін особистості та психічного розвитку з врахуванням закономірності психічного розвитку в певний віковий період, має сформовані типові навички.</p>
<p>Високий (творчо-професійний)</p>	<p>10</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями з вікової, педагогічної та загальної психології, використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати вікові та індивідуальні особливості психічних процесів; робить аргументовані висновки при аналізі психологічних ситуацій та за результатами емпіричних досліджень; практично оцінює сучасні здобутки психологічної науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи психічні явища, поведінку та діяльність дітей різного віку.</p>
	<p>11</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з загальної, вікової та педагогічної психології, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, а також при розв'язуванні психологічних задач та аналізі психологічних ситуацій; вміє знаходити необхідну інформацію та критично її аналізувати, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); формулювання узагальнених рекомендацій з психічного розвитку та становлення особистості, враховуючи закономірності вікової динаміки, за допомогою викладача може підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності, саморозвитку власної особистості; оцінювати різноманітні психічні явища, поведінку та діяльність інших.</p>
	<p>12</p>	<p>Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію з психології для саморозвитку; займається науково-дослідною роботою з психології; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації, критично її аналізує; моделює ситуації в нестандартних умовах.</p>

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувачу вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше, ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (15 балів)

Самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до практичних занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; підготовку до обговорення окремих теоретико-практичних тем; аналіз та самоаналіз особливостей окремих психічних, особистісних та соціально-психологічних явищ; розробку рекомендації з розвитку окремих психічних феноменів та властивостей особистості учнів, саморозвитку; психодіагностику та самодіагностику окремих психічних феноменів та особистості; самостійне вивчення окремих теоретичних тем навчальної дисципліни; підготовку до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри); підготовку до складання іспиту. Перевірку питань та завдань самостійної роботи, які здобувачі вищої освіти готують на практичні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, яка виставляється на практичному занятті.

Контроль за іншими видами самостійної роботи здійснює лектор на консультаціях.

Творчі завдання з навчальної дисципліни, які самостійно готують здобувачі вищої освіти, перевіряє лектор. Загальна оцінка за таке завдання — 15 балів, зокрема:

— вміння добирати наукову інформацію та аналізувати її, ґрунтовність та логічність її викладу — 5 балів;

— вміння використовувати психодіагностичний інструментарій для збору емпіричних даних, їх обробка та інтерпретація — 5 балів;

— вміння презентувати результати власних теоретико-емпіричних досліджень, оформлення текстової інформації тощо — 5 балів.

Здобувачу вищої освіти пропонується для виконання обрати одне завдання з кількох альтернативних. Всі запропоновані завдання є рівнозначними за обсягом та структурою.

Здобувачі вищої освіти, які за виконання завдань самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися на звіт за виконання самостійної роботи на консультації, або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота (25 балів)

Здобувачі вищої освіти повинні виконати контрольну роботу, яка оцінюється за 25-ти бальною шкалою.

Модульна контрольна робота виконується у тестовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (менше 15 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульних контрольна робота складається з 25 завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Отже, за контрольну роботу здобувач вищої освіти може отримати до 25 балів.

При отриманні 14 і менше балів модульна контрольна робота вважається невиконаною і здобувач вищої освіти отримує можливість її перескладати.

Семестровий іспит (40 балів)

До підсумкового контролю (іспиту) допускаються здобувачі вищої освіти, які відвідали всі лекційні та практичні заняття, виконали на позитивну оцінку (4-12) або отримали 60 % балів, від максимальної кількості балів, відведених на оцінку кожного виду робіт, або вчасно, відпрацювали пропущені заняття або виконали види робіт повторно.

Іспит проводиться і оцінюється відповідно до нормативних та розпорядчих документів, що регламентують підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти (https://drive.google.com/file/d/1RLYvBwoEb7NFW8ikmHv5-VpzlOw3_o4y/view та https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view)

Білет іспиту складається з двадцяти двох завдань (20 – тестових завдань, 2 – теоретико-прикладних завдання).

Тестові завдання: 1-20 завдання білету (тестові) є завданнями з альтернативними відповідями, доповненням суджень до істинного, встановленням взаємооднозначної відповідності, на встановлення правильної послідовності, визначенням істинності судження. 10 завдань складені на матеріалі загальної психології, 10 завдань — на матеріалі вікової та педагогічної психології. Кожне із завдань оцінюється у 1 бал, або у його частку за неповністю правильну відповідь у разі, коли необхідно обрати більше однієї правильної відповіді, встановити взаємооднозначну відповідність чи правильну послідовність.

21-22 запитання (по 10 балів за кожне) екзаменаційного білету є психологічними задачами, які передбачають психологічний аналіз ситуації, відповіді на запитання про сутність психологічних явищ, які вона ілюструє. Виконання кожного з цих завдань оцінюється за **такими критеріями:**

високий рівень 9-10 б.	Здобувач вищої освіти вміє визначати за описом ситуації конкретне психологічне явище, яке ілюструє ситуація, виявляє глибокі фундаментальні теоретичні знання цього явища, виявляє розуміння зв'язку феномену, про який йдеться у психологічній задачі з іншими психічними явищами та особливостями особистості, розуміє його роль у розвитку особистості та особливостях поведінки дитини, аргументує та обґрунтовує свої судження, формулює своє бачення ситуації, виявляє розуміння матеріалу, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови.
достатній рівень 8,9-7,5 б.	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але при цьому студент допускає 1-2 помилки чи неточності, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач вищої освіти наводить аргументи на підтвердження своїх думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
середній рівень 7,4-6 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних психічних явищ та феноменів особистості, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні сутності явищ, які ілюструє ситуація, описана у психологічній задачі; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження, частково розуміє взаємозв'язок між психічними феноменами та їх вплив на поведінку та діяльність дитини; викладає матеріал непослідовно, неповно і не дотримується норм української літературної мови.
початковий рівень менше ніж 6 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не здатен визначити за описом психічне явище, допускається помилок у визначенні його сутності, властивостей, типології та структури, не вміє самостійно аналізувати ситуацію, виявляти залежність між особливостями особистості та її проявами, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач вищої освіти неспроможний дати відповіді на жодне

запитання психологічної задачі. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Загальне оцінювання екзамену:

40-36 балів – високий рівень;

35-30 балів – достатній рівень;

29-24 бали – середній рівень;

23 бали і менше – початковий рівень.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до екзамену. Вони допускаються до нього після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Вважається, що здобувачі вищої освіти підготувалися до іспиту, якщо рейтингова оцінка за його результатом більша або дорівнює 24 балам.

Здобувачам вищої освіти, які за іспит отримали незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана фізико-математичного факультету.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням декана фізико-математичного факультету, його відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (<https://drive.google.com/file/d/15qM6nA NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL zz/view>).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом фізико-математичного факультету та з дозволу ректора університету.

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них.

13. Література

Основна

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник. / О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. Київ : Каравела, 2017. 400 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
3. Сергієнкова О. В. Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 296 с.
4. Кутішенко В. П. Вікова і педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 190 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
6. Скрипченко О. В., Долинська Л. В. Загальна психологія : підручник. Київ : Каравела, 2017. 464 с.
7. Столяренко О. Б., Чайковська О. М. Вікова психологія. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2016. 216 с.

Допоміжна

1. Бенеш Г. Психологія. Довідник: пер. з нім. Київ : Знання-Прес, 2007. 510 с.
2. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Радянська школа, 1989. 608 с.
3. Методичні вказівки та матеріали для самостійної роботи з вікової та педагогічної психології (для студентів денної та заочної форми навчання) : укладач Савицька О. В. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А.С., 2019. 92 с.
4. М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальної психології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1998. 184 с.
5. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ : Каравела, 2020. 418 с.
6. Психологічна енциклопедія. / автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : «Академвидав», 2006. 424 с.
7. Савицька О.В. Ставлення студентів до дистанційного навчання як показник його психологічної комфортності. *Габітус*. Науковий журнал з соціології та психології. 2022. Вип. 35. С.79-84.
8. Саморегуляція психоемоційних станів студентів в ситуації іспиту (методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання): укладач Савицька О.В. Київ : КНТ, 2022. 72 с.
9. Niemierko B. Ocienianie szkolne bez tajemnic. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna, 2002. 292 URL: <https://cutt.ly/4XouMW0/>

Інтернетні ресурси

www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури

www.lib.com.ua – електронна бібліотека

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського

<http://nplu.org/> – Національна парламентська бібліотека України

<http://www.loc.gov> – Библиотека конгресса США (Library of Congress)

<http://www.harvard.edu/museums> – Библиотека Гарвардского университета (США)

<https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/> — електронна бібліотека Інституту соціальної та політичної психології Академії педагогічних наук України

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/> — репозитарій Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 11. Система оцінювання та вимоги